

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. XIII. De Prussiae feris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

jus filios quoque , posterósque ejus sequeretur. Ipse immemor religionis, votíque , quo se Deo obstrinxerat , per licentiæ magistræ disciplinam Lutheri , ad quam transierat , vxorem duxit , filiúmque propè septuagenarius suscepit. Hunc ipsum Albertum ego, cum obirem Prussię partem eam , quæ Regni illius est , apud Chinispergam vidi , & vt externus , & qui cum Romano Legato in ea loca venissem , (nam Commendonus apud Cardinalem Varmiensem Hedspergi substiterat) benignè , atque hospitaliter sum invitatus , & cœnæ adhibitus , in qua ipse medius inter duas matronas , quæ illi cibum ministrabant , interdum etiam ori admovebant , discubuit ; erat enim confectus ætate nonagesimum annum agens. Sermo ejus comis , & vt fermè senum , multùm de temporum suorum rebus , quæ mecum , aut à me intelligi volebat , Latinè loquebatur , sed adeò inconditè , ac barbarè , vt pleraque me fugerent , præterquam quòd lenta ob senium , ac parum explicata oratio ejus erat.

De Prussię feris.

CAPUT XIII.

ABEUNTEM , datis qui ad septa ferarum visenda (hac enim potissimùm causâ veneram) deducerent , quæ quinque inde millia passuum apud novam domum ille habet , multa

cum humanitate verborum dimisit. Ferarum, quas Prussia habet, paucas narrasse sat fuerit: cum id mihi susceptum non sit, nec desint scriptores, quibus id solum propositum. Ex omnibus maximè differunt à nostris Uri, ac Biffontes, sylvester vterque bos, vtrique natura ferè eadem, sed species diversa, etsi plerique auctores nullo discrimine eos tradidère. Vis, velocitas, feritas, magnitudo vtrique pæne paria, sed forma in nulla re à domesticis bobus, præterquam pilo differt, qui horridior belluæ, & subniger nonnihil, & mole corporis bovis magnitudinem excedit. Julius Cæsar paulò infra Elephantes posuit. In Mazoviæ sylvis circa Ravam armenta eorum esse feruntur, nec ferè alibi in Polonia Uros capi, seu natura loci gignit, sive alibi venatu agitati, pulsique eò congregantur, vbi capitale fuerit præterquam ex auctoritate Regis eos violasse, aut omnino in ea loca venatum isse. In Prussia vitulos vidi, quos stabulo emissos celeri sanè motu concursantes, & lascivientes spectavi. Horum carnibus vescuntur Poloni, & Principum conviviis adhibent, paulùm frigoribus antè maceratas, & ipsi edimus, nec mihi à veri bovis carne magnopere distare sunt visæ. Fertur sylvestris, ac fera bellua agrestes vaccas inire interdum; verùm nec genitum ex his vivere, & pelli armento, qui se alienis miscuerunt: cingula quoque dissecto ferè corio fiunt, quæis juvare mulierum partus dicuntur. Biffontibus & vis, &

figura atrocior, pandâ, atque latâ cervice, deducta cornua, ac majora, quàm Uris torta, ut Taurorum, erectâque ad ictum, & acuta, colore nigro, tactu lenia, intus cava, aures parvæ, ut juvenis, grandes oculi, rubentes, atque ignei, torvo intuitu, ac truci, cùm irascitur, flat minaciter naribus, mento ut barba pendet juba, eadem collum omne, armosque vestit, & anteriora crura hirsutis villis, & nigris: à collo super humeros declive tergum, graciles clunes, posterior omnis pars strigosior. Cauda ut Tauri, quam per iram in cursu erigit, vibrâtque. Rariùs hunc, quàm Urum conspiciunt. Biffontem ego in Alberti septis vidi juvenem, cui cùm sepimentum ingressus, in quo ille claudebatur, temerè contemplandi cupidus appropinquarem, admonitus ab eo sum, à quo ducebar, pedem ut referrem; si fera impetum fecisset, spatium ad recipiendum me in tutum extra septa non habiturum, quamvis passus non ampliùs viginti progressum, & bellua pæne ad lapidis ictum abesset, tantùm ei inesse aiebat pernicitatis. Pascebatur vnà agrestium boum armentum, à quo ille non abscessit, sed in nos versus intentus, & ferox respiciebat. Neutra ferarum facilè aut conficitur, aut capitur; Biffonti eam vim esse ferunt, ut vnà equum, fessorémque ictu cornuum sublimes tollat, & celeritatem, ut si porro concitus insequatur, nullius equi quantumvis pernicis ope effugias. Qui capere vivos volunt, quod rarò accidit, foveis insidiantur,

fidiantur, sed non facilè quò velis impellas, vltro in hostem irruentem duplex aggrediendi ratio. Sagittandi periti in equis disponuntur, qui etiam averfi, & fugientes tendere arcum Scytharum ritu, ac mittere jacula norunt, in quem primum fera canibus excita impetum dederit, is coniectis telis capeffit fugam: insequentem magnâ vi excipit alius, in hunc priori relicto avertitur, ita subinde pluribus subeuntibus, ac repentibus pugnam, atque illo in eum ferente semper impetum, qui se ei novissimus obtulerit, fatigata, ac sagittis confixa concidit. Est & alia adoriendi via. Venatores deligunt arbores non magnitudine, ne circumeundæ cursu sint, sed aptas corporibus ab ictu belluæ tegendis, & quas levi motu corporis ambiant. Ad has consistunt crebris circa stationibus, fera canibus, & missilibus irritata, in quem primum conspexit accensa fertur: ille arbore tectus declinat ictus, & inferentem se venabulo appetit, bellua in arborem, velut in hostem sævit, & percita rabie, & evulsura radicibus submittit cornua, tantóque atrociùs furit, quanto interea graviùs à venatore foditur: in eo certamine haud minùs quàm cornu bestię, linguam, caudámque timendam esse venatores aiunt, quam exertam injicit, & quâ est asperitate abripit, vel si summam modò vestem apprehenderit, qui amovere ab arbore, séque, ac feram, & quietem capere voluerit, rubrum è capite projicit pileum, in quem illa vesano impetu ruit,

vel à tergo vlulans , telúmque conjiciens alter in se avertit , ac pari ratione ex arbore pugnam ciet , donec lassitudine , ac vulneribus confecta cadit. Capitur item iisdem sylvis animal , cujus confimilis cervo figura , nisi quòd paulùm magnitudine antecedit , cornua vt cervis magna , & ramosa , eo tantùm differunt , quòd non erecta consurgunt , sed flexa reclinantur in dorsum , nec teretes eorum rami , sed lati , ferme vt pedum anserum palmæ junguntur ; data ad pugnam non videntur : nec fera ipsa invadentes canes cornibus , sed calce petit , interdum lethali ictu ; capitur ferè validis circumdatis plagis , in quas à tergo clamoribus , aut canibus acta præceps cursu se induit : si catulos suscipias , alásque vtì cervæ mansuefiunt , atque ad homines assuescunt , vngulâ eorum curari comitalem morbum constans est ferè apud omnes opinio. Quidam omnibus vngulis eandem esse vim , quocumque tempore , aut modo cæsis contendunt , quidam dextera posteriori crure viventi abscissum oportere esse tempore , quo maximè ardore libidinis sævit. Correptos morbo comitali , cùm visu , sensúque ablato affliçantur , vngulæ parte , quantumvis parvâ tactos excitari credunt ; anuli ferme ex ea fiunt , quos item qui in digito habent , corripì eo morbo negant , & vulgò feruntur. Itali Bestiam magnam ab corporis mole vocant. Poloni Onagrum , recentes scriptores Alcem indidère nomen. Onagri sylvestres sunt

Afini, quos Asia, & Africa, & præcipuos Phrygia, & Licaonia ferunt; nec huic simile quidquam. Alcibus Julius Cæsar Caprarum maximè formam, & varietatem tribuit, & mutilas cornibus esse, & crura sine nodis, articulisque habere scribit, & ne quietis quidem causâ procumbere, sed applicare se arboribus, quas subruì à venatoribus solere, ut cum se fera in eas reclinaverit afflictis pondere arboribus vnà concidat. Quorum rerum huic visæ à nobis Alci nihil convenit. Plinius Alcem in Septentrionalibus oris gigni jumento similem, nisi proceritas aurium, & cervicis distingueret, tradit. Et feros equos in Alberti septis vidi, qui in vastis Prussiæ, & Samogitiæ nemoribus capiuntur nullum ad usum: nam præterquàm quòd parvi sunt, ac deformes, & domari, & sessorem pati ob infirmitatem curium posse, & omnino mansuefieri negant; ab hominis certè conspectu statim refugiunt; carnibus eorum, ut reliquarum ferarum incolæ vescuntur.

De Succino.

CAPUT XIV.

IN Prussici maris littore Succinum legitur inter reliqua maris purgamenta rejectum, &, quibus ea cupiditas est, etiam inter fluctus scrutantur, & vel arenâ obrutum, limóve eruunt. Captura